

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

EKONOMİ GÖRÜNÜMÜ • KASIM 2020

SAADET

1. GSYH Büyüme

Covid-19 salgını ve kısıtlama tedbirlerinin etkisiyle Türkiye ekonomisinin Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Nisan – Haziran dönemi kapsayan 2020 yılı ikinci çeyrek tahminine göre, bir önceki yılın aynı çeyreği ile karşılaştırıldığında gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) % 9,9 oranında azalmıştır. 2020 yılı ikinci çeyreği itibarıyla gerçekleşen gayri safi yurt içi hasıla 1.041.643 bin TL'dir. Sektörel düzeyde incelendiğinde, hizmetler sektörünün yüzde 25, sanayi sektörünün yüzde 16,5 ve inşaat sektörünün yüzde 2,7 düzeyinde küçülmesine karşılık, tarım sektörünün yüzde 4 seviyesinde büyüdüğü görülmektedir. Bununla birlikte, Haziran ayında başlayan ve yansımaları Temmuz ayından itibaren önemli ölçüde hissedilen normalleşme sürecinin etkisiyle Türkiye ekonomisinin toparlanmaya başladığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, üçüncü çeyreğe ilişkin öncü göstergeler itibarıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre GSYH'nın artış eğilimine geçeceği öngörülmektedir.

Diğer yandan Kuzey Yarım Kürede kış mevsiminin gelişi ile birlikte Batı Avrupa başta olmak üzere pek çok Avrupa ülkesinde koronavirüs vakaları hızla artmaya başlamıştır. Bu çerçevede alınan karantina tedbirleri, sokağa çıkma yasakları ve diğer tedbirler Avrupa ekonomisinin özellikle hizmetler sektöründe daralma yaşanacağını ortaya koymaktadır. Bu sürecin ülkemize de yansımaları mutlaka olacaktır. Türkiye'de de vaka sayılarının artması sonrası 65 yaş üstü kişiler başta olmak üzere sokağa çıkma kısıtlamaları uygulamaya Kasım ayı itibarıyla başlanmıştır. Bu çerçevede ekonomik büyüme sürecinin Ekim – Kasım ayları ile birlikte yavaşlamaya geçeceğini öngörmek mümkündür. Buna yönelik olarak tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ekonomi Yönetiminde Görev Değişikliği

Türkiye Ekonomisinin yönetiminde Kasım ayı içerisinde çok önemli iki değişiklik

yaşanmıştır. Öncelikle 8 Kasım 2020 tarihi itibarıyla Maliye eski Bakanı Naci AĞBAL, Merkez Bankası başkanlığına atanmıştır. Türkiye Ekonomisinin uzunca bir süredir yaşadığı değersizleşme ve kur sorunu, doların değerinde yaşanan büyük artışlar, Merkez Bankasının faiz kararlarındaki tutarsızlıklar sonucu gerçekleştiği düşünülen bu ilk atama ekonomi yönetiminde hareketliliğe yol açmıştır.

Merkez Bankası yapısı gereği özerk bir kuruluştur. Alacağı kararların tamamen ekonomik temelli analizlere dayanması gerekmektedir. Ancak özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte Merkez Bankasının bağımsızlığı sorunu ön plana çıkmıştır. Bizzat Cumhurbaşkanının faiz konusundaki söylemlerinin Merkez Bankasını baskı altında tuttuğu, alınan kararların ekonomik gerekçelerle değil, siyasi söylemlerin etkisiyle alındığı ve rasyonellikten uzak olduğu görülmektedir. Bu durum Merkez Bankasının politikalarının piyasalardan bağımsızlaşması, ekonominin ana dinamiklerinden olan bankaların Merkez Bankasının politikalarına karşı farklı tavırlar almasına ve hatta toplumsal kesimlerin Merkez Bankasına olan güveninin tüketilmesine kadar ulaşmıştır.

Bu nedenle Merkez Bankasına yapılan atamanın isimden bağımsız olarak özellikleri değerlendirildiğinde, ekonomi yönetiminde daha önce görev almış, bürokratik deneyimi olan, bağımsızlık noktasında sorun yaşamayacağı düşünülen ve baskılara karşı direnme gücü daha yüksek bir atamanın gerçekleştiği görülmektedir. Bu atamanın hızla bütün sorunları çözeceği gibi bir yaklaşım rasyonel değildir. Türkiye ekonomisinin sorunları kişilere bağlı olarak ortaya çıkmış sorunlar olmadığı gibi isimlerin değişmesi ile çözülebilecek sorunlar da değildir. Bu nedenle Merkez Bankasının etkinliğinin sağlanması için sistemsel değişiklik ve yaklaşım farklılığı ile kurumun yeniden

piyasalar ile ilişkili ve bağımsız politikalar izlemesi gerekmektedir.

Merkez Bankası Başkanının değişmesi sonrası Hazine ve Maliye Bakanı Berat ALBAYRAK taammümlere uygun olmayan ve devlet geleneğine aykırı bir şekilde istifa etmiştir. Sosyal medya kanalıyla paylaşılan ve gerçek olup olmadığını düşündürecek bir metinle gerçekleşen istifa, 27 saat boyunca değerlendirmeye tabi tutulmuştur. 27 saat sonrasında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığından yapılan açıklama sonrası doğruluğu ortaya çıkan ve kabul edildiği anlaşılan istifanın ele alınış biçimi de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ekonomi yönetimi başta olmak üzere devlet yönetimine verdiği hasarı ortaya koymaktadır. Berat ALBAYRAK'ın istifası konusunda uzun süre kamuoyu bilgilendirilmemiş ve söz konusu istifa görevden af talebi olarak tanımlanmıştır. Bu süreçte yaşananların özellikle ekonomi yönetiminin şu an itibarıyla en büyük meydan okuması olan uluslararası piyasalarda Türk Lirasının değer kaybı ve dolar kuru konularında bugüne kadar yaşanan sürecin yetersizlikten kaynaklandığını da ortaya çıkarmaktadır. Ekonomi yönetiminde parti içi dengeler gibi piyasalarda karşılığı olmayan gerekçelerin öne çıkarıldığı, Türkiye'nin ekonomik değerlerinin iyi yönetilemediği ve bu nedenle enflasyon sorununun yeniden kronik hale dönüştüğü, halkın yoksullaştığı ve ekonomi yönetiminin piyasaların gerçekliklerinden uzaklaştığı görülmüştür.

Bütün bu yaşananların sonucunda Hazine ve Maliye Bakanlığı'na Lütfü ELVAN atanmıştır. Yapılan atama sonrası ekonomi yönetiminde şu ana kadar politika değişikliğini ortaya koyacak herhangi bir gelişme yaşanmamıştır. Yönetim kademisinde izlenecek politikaya ilişkin plan ve programların gerçekleşmesi sonrası atılacak adımların izlenmesi gerekmektedir. İsim değişikliğinin politika ve prog-

ram değişikliği ile desteklenmesi, ekonomik sorunların öncelikle varlığının kabul edilerek sorunun çözümüne ilişkin kararlı adımların atılması gerekmektedir.

2. Tüketim Göstergeleri

2.1. Kamu Tüketim Harcamaları

Kamu harcamaları devlet ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından toplumsal ve yarı toplumsal ihtiyaçların karşılayacak kamu hizmetlerinin üretimi için yapılan harcamalardır. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı verilerine göre, 2019 yılında cari harcama olarak 1.561.252.998 bin TL harcama yapılmıştır. Bu harcamaların 115.228.083 bin TL'si yatırım harcaması, 733.380.942 bin TL'si transfer harcaması, 712.643.972 bin TL'si ise cari harcamalardır. Bu tablo ortaya 131.350.060 bin TL borçlanma gereğini çıkarmıştır. Diğer yandan 2020 yılı için öngörülerde borçlanma gereğinin 293.851.730 bin TL olması beklenmektedir. Bu kapsamda Türkiye ekonomisini pandemi sürecinde ve sonrasında zorlu günlerin beklediği gözükmemektedir.

2.2. Konut Kredileri

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) verilerine göre, 2020 yılının Eylül ayında 277.248 milyon TL'lik konut kredisi kullanılmıştır. Ağustos ayına göre kullanılan kredi miktarı 2.98 milyon TL artmıştır. Konut kredilerinde gerçekleştirilen kampanyalar aracılığıyla Türkiye ekonomisinin inşaat odaklı büyüme yapısının Covid-19 salgını sürecinden etkilenmemesi sağlanmaya çalışılmaktadır. İnşaat sektörünün ihtiyacın üzerinde ürettiği konutlara olan talebin canlı tutulması adına atılan bu adımlar, borçlanmanın artması anlamına gelmektedir. Ayrıca, oluşturulan rantlar ve bu rantlara dayalı zenginleşme, toplumsal ahlakın zedelenmesine ve piyasa ahlakının egemen olmasına da neden olmak-

tadır. Öte yandan, ödenememesi nedeniyle takibe düşen konut kredilerine ilişkin tutar Eylül ayı itibarıyla 1.007 milyon TL'dir.

2.3. Tüketici Kredileri ve Kredi Kartları

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu verilerine göre, 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla 664.386 milyon TL tutarında tüketici kredisi kullanılmıştır. Söz konusu miktarın 376.555 milyon TL'si ihtiyaç kredisidir. Bununla birlikte, aynı dönem itibarıyla 133.852 milyon TL'lik bireysel kredi kartı harcaması yapılmıştır. Söz konusu rakamlar, toplumdaki bireyler tarafından kullanılan tüketici kredileri tutarı ile yapılan kredi kartı harcamasının toplamda 798.288 milyon TL'ye ulaştığını göstermektedir. Diğer taraftan, BDDK verilerine göre Eylül ayında takipteki tüketici kredisi ve bireysel kredi kartı borcu tutarı 19.045 milyon TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu rakamlar, hanehalklarının giderek daha yüksek düzeyde borçlandığını ortaya koymaktadır.

3. Kamu Bütçesi Göstergeleri

Kamu bütçesi göstergeleri, kamu bütçesinin verimli kullanılıp kullanılmadığını değerlendirmek açısından çok önemlidir. Kamu bütçesinin gelir ve gider kaynaklarının ne olduğu ile bu kaynaklara harcanan tutarın büyüklüğü bütçenin verimini ortaya koymaktadır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, 2020 yılı Eylül dönemi merkezi bütçe gelirleri 78.916 milyon TL, bütçe giderleri ise 108.58 milyon TL'dir. Eylül ayında 29.655 milyon TL bütçe açığı verilmiştir. Gerçekleşen bütçe açığının nedenleri, artan iç ve dış borç faizi tutarları olarak gözükmemektedir. Vergi gelirlerindeki azalma ile birlikte artan faiz giderleri açığın oluşmasını sağlamıştır. Bu çerçevede hayata geçirilen vergi affından fayda beklenmektedir. Ancak önceki aflardan edinilen tecrübe vergi affının bu yönde bir katkısı olmadığıdır. Kasım ayı içerisinde yasalaşması beklenen ve Mecliste kabul edilen vergi ve prim yapılandırmasının bu yönde etki gerçekleştirmesi

kuvvetli bir ihtimal olarak gözükmemektedir.

Kümülatif rakamlara göre 2020 yılı Ocak-Eylül döneminde merkezi yönetim bütçe gelirleri 729.422 milyon TL ve bütçe giderleri ise 870.013 milyon TL'dir. Buna göre, söz konusu dönemde kamu bütçesi 142.15 milyon TL açık vermiştir.

4. Üretim Göstergeleri

↓ Aylık Sanayi Üretim Endeksi

TÜİK verilerine göre, 2020 yılı Eylül ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi bir önceki aya göre yüzde 4,1 artış göstermiştir. Diğer yandan, bir önceki yıla göre endeks yüzde 11,5 oranında artmıştır. Sanayinin alt sektörleri (2015=100 referans yılı) incelendiğinde, 2020 yılı Eylül ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksinin bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 1,2 düzeyinde azalırken, imalat sanayi sektörü endeksinin yüzde 12,4 ve tekstil ürünleri imalatı sektörü endeksinin de yüzde 12,5 oranında arttığı görülmektedir. Bu durum Eylül ayı ile birlikte Türkiye ekonomisinde üretimin hızlandığını ortaya koymaktadır.

↓ Aylık İmalat Sanayii Kapasite Kullanım Oranı

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası verileri itibarıyla 2020 yılının Ekim ayı itibarıyla imalat sanayinde kapasite kullanım oranı bir önceki aya göre 0,8 puan artarak yüzde 75,4'e yükselmiştir. Söz konusu oran, bir önceki yılın aynı dönemi (yüzde 76,4) ile karşılaştırıldığında yüzde 1 puan geridedir.

5. Yatırım Göstergeleri

↓ Ticari Krediler ve Kredi Kartları

BDDK verilerine göre, 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla toplam taksitli ticari kredi ve kurumsal kredi kartları ile gerçekleştirilen harcamalar 520.504 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, söz konusu tutarın 41.221 milyon TL'lik kısmı takiptedir. Takipteki tutarın yüzde 10'a yaklaşması ticarete pek çok işletmenin güçlük çektiğini göstermektedir.

└ Kurulan ve Kapanan Şirket Sayıları

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından yayınlanan istatistiklere göre, 2020 yılının Eylül ayında toplam 7.696 yeni şirket kurulurken 1.165 şirket kapanmıştır. 2020 yılının ilk dokuz ayında 2019 yılının aynı dönemine göre kurulan şirket sayısında yüzde 37,7, kurulan kooperatif sayısında yüzde 47,7 ve kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısında ise yüzde 33,3 oranında artış gözlenmiştir. Buna karşılık, 2020 yılının ilk dokuz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre kapanan şirket sayısında yüzde 13,7, kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısında yüzde 15,8 oranında artış olup kapanan kooperatif sayısında yüzde 21,1 oranında azalış ortaya çıkmıştır.

6. Dış Ticaret Göstergeleri

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, 2020 yılı Eylül ayında 16 milyar 9 milyon dolarlık ihracat, 20 milyar 837 milyon dolarlık ithalat gerçekleşmiştir. 2020 yılı Eylül döneminde gerçekleşen ihracat rakamları bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında yüzde 4,8'lik bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye ekonomisinin ihracat miktarının arttığını göstermektedir. Buna karşılık, ithalat rakamlarında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 23 düzeyinde bir artış kaydedilmiştir. Bu durum Türkiye ekonomisinin üretimde ara mal açısından dışa bağımlılığının sürdüğünü ortaya koymaktadır. Söz konusu dönemde, dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 189,6 düzeyinde artarak 4 milyar 828 milyon dolara yükselmiş ve ihracatın ithalatı karşılama oranı da yüzde 76,8 olarak gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte, 2020 yılı Ocak-Eylül dönemi itibarıyla bir önceki yılın aynı ayına kıyasla ihracat yüzde 10,9 azalarak 118 milyar 325 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise yüzde 1,5 artarak 156 milyar 186 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu tablo dış ticaret dengesindeki bozulmanın sürekli hale geldiğini ve ne yazık ki yerli üretimin ihtiyacı karşılayamadığını, yerli üretimde de dışa bağımlılığın yüksek olduğunu göstermektedir.

7. Enflasyon Oranı

└ Tüketici Fiyatları Endeksi

TÜİK verilerine göre, 2020 Eylül ayı itibarıyla Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) bir önceki aya göre yüzde 2,13 oranında artış göstermiştir. Bir önceki yılın aynı ayına göre gerçekleşen artış ise yüzde 11,89 düzeyindedir. Bu bakımdan, fiyatlar genel seviyesindeki artışa karşılık ücretlilerin gelirlerinin son bir yılda yüzde 11,89 oranında eridiği söylenebilir. Türkiye ekonomisinde enflasyon canavarının yeniden hortladığı görülmektedir ve buna yönelik olarak acilen önlem alınması gerekmektedir.

└ Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi

TÜİK verilerine göre, yurt içi üretici fiyatları endeksi, 2020 yılı Ekim döneminde bir önceki aya göre yüzde 3,55 ve bir önceki yılın aynı ayına göre ise yüzde 17,48 düzeyinde artmıştır. Sanayinin dört ana sektörünün yıllık değişimleri; madencilik ve taşocakçılığında yüzde 17,01 ve imalatta yüzde 19,81 artış; elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında yüzde 1,62 azalış ve su temininde de yüzde 12,49 artış olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında yüzde 23,41, dayanıklı tüketim malında yüzde 22,39, dayanıksız tüketim malında yüzde 15,36, sermaye malında yüzde 24,41 artış ve enerjide ise yüzde 2,88 azalış şeklinde kaydedilmiştir.

8. İşgücü Piyasası Göstergeleri

İşgücüne Katılma Oranı

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, 2020 yılı Ağustos ayı itibarıyla mevsim etkilerinden arındırılmamış işgücüne katılma oranı yüzde 50,6 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılma oranı, bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında yüzde 3,3 puan geride olduğu görülmektedir. Covid-19 salgınının etkisinin önemli ölçüde hissedildiği geçtiğimiz aylarla karşılaştırıldığında gerek işgücünde gerekse istihdamda yaşanan hızlı azalışlar bir önceki dönem (Ağustos) itibarıyla ilk kez belirgin bir şekilde tersine dönmüştür. Bu anlamda, geçtiğimiz ay ile birlikte Ağustos ayında da işgücüne katılma oranının artış eğiliminde olduğunu söylemek mümkündür.

Diğer taraftan, işgücüne dahil olmayanlar, Ağustos 2020 dönemi itibarıyla 30 milyon 981 bin kişidir. Bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında, söz konusu rakam 2 milyon 570 bin kişi artmıştır. İşgücüne dahil olmayanların içinde özellikle iki grubun (iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ile iş bulma ümidi olmayanlar) sayısındaki artış, işgücü piyasasında iş bulma konusunda yaşanan zorlukları doğrudan gözler önüne sermektedir. Buna göre, bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında iş aramayıp çalışmaya hazır olanların sayısındaki artışın yüzde 82; iş bulma ümidi olmayanların sayısındaki artışın ise yüzde 117 düzeyinde olduğu görülmektedir. İşini kaybetmiş, uzun süre iş aramış ancak bulamamış olanlar ile ilk kez işgücü piyasasına girecek olanların bir bölümünün "iş bulamayacakları" düşüncesiyle iş aramaktan vazgeçmesi nedeniyle işsiz sayılmayanları temsil eden iş bulma ümidi olmayanların sayısı Ağustos ayı itibarıyla 1 milyon 331 bin kişidir. Diğer taraftan, söz konusu kişilerin sayısında 2019 yılı Ocak ayından bu yana görülen ve salgın döneminde de hız kazanan artış, Haziran ayı itibarıyla tersine dönmüş ve Temmuz döneminde başlayan azalma Ağustos

ayında da az da olsa devam etmiştir.

Türkiye işgücü piyasasının yapısal sorunlarından biri kadınların işgücüne katılımlarının düşük düzeyde olmasıdır. Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre Ağustos 2020 dönemi itibarıyla kadınlar için işgücüne katılma oranı bir önceki yıla göre 3 puan azalarak yüzde 32 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 15-24 yaş grubundaki gençlerin işgücüne katılma oranı bir önceki yıl ile kıyaslandığında 5,4 puan azalarak yüzde 42,1 olarak kaydedilmiştir. Bu durum, özellikle Covid-19 salgınının ve salgın öncesinde de olumsuz bir görünüm sergileyen işgücü piyasası koşullarının kadınlar ve gençler gibi işgücü piyasasının kırılgan gruplarını daha fazla etkilediğini ve normalleşme sürecinde yaşanan sınırlı iyileşmenin söz konusu gruplar için çok daha düşük seviyelerde kaldığını göstermektedir.

İstihdam Oranı

2020 Ağustos dönemine ilişkin mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre, istihdam oranı yüzde 43,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu oran, bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında yüzde 2,4 puan gerilediği görülmektedir. Cinsiyetler itibarıyla bakıldığında, erkeklerde istihdam oranı yüzde 61,3 iken kadınlarda bu oran yüzde 27 düzeyindedir. İstihdam oranının düşmesi, yani işgücü piyasasında daha az sayıda kişinin üretken olması, aynı zamanda bağımlılık oranının yükseldiği anlamına gelmektedir. Bu durum, hanehalklarının refah düzeyini doğrudan etkilediği gibi kamu transfer harcamalarında da artışa neden olmaktadır. Kayıt dışı istihdam edilenlerin oranı ise yüzde 32,9'dur. TÜİK verilerine göre, Ocak ayından Nisan ayına kadar düşüş eğiliminde olan kayıt dışı istihdam oranı, Mayıs ayından itibaren yeniden yükselişe geçmiştir. Covid-19 salgınının işgücü piyasasında yarattığı zorlukların, söz konusu durumun nedenleri arasında olması muhtemeldir. Artış eğiliminin devam ediyor olması, kayıt dışı istihdamda kazanılan mevzilerin kaybedildiği anlamına gelmektedir.

İstihdamın sektörel dağılımına bakıldığında, inşaat sektörü dışındaki tüm sektörlerde istihdam kayıplarının yaşandığı görülmektedir.

TÜİK hanehalkı işgücü istatistiklerine göre, 2020 Ağustos döneminde tarım sektöründeki istihdam 314 Bin, sanayi sektöründe 91 Bin, hizmet sektöründe 717 Bin kişi azalmıştır. İnşaat sektöründe ise 147 Bin kişilik artış yaşanmıştır. İnşaat sektörünün mevsimsellik gösteren yapısı dikkate alındığında bu artışın kalıcı olmadığı açıktır. Bu nedenle koronavirüs sürecinde istihdam kaybı yaşanan sektörlerle yönelik olarak tedbir alınması gerektiği görülmektedir. Bu tedbirler sigorta prim teşviki gibi sınırlı yapıda olmamalı geniş bir perspektiften ele alınacak kapsamlı bir politika bütünü olmalıdır.

İşsizlik Oranı

TÜİK tarafından yayınlanan mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre, 2020 yılı Ağustos ayı itibarıyla 15 ve daha yukarı yaş takilerde işsizlik oranı yüzde 13,2'dir. Bu oran, bir önceki yıla göre yüzde 0,8 puanlık bir azalışa işaret etmektedir. İşgücü piyasası analizi açısından daha önemli bir gösterge olan tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 15,7 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 15-24 yaş grubundaki gençler arasında işsizlik oranı yüzde 26,1'dir. Bu bakımdan, Türkiye işgücü piyasasında her dört gençten birinin işsiz olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan, Covid-19 salgınının işgücü piyasası üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlandırılabilmesi için uygulamaya konulan kısa çalışma ödeneği, ücretsiz izin- nakdi ücret desteği ve fesih yasağı gibi tedbirler, ekonomik faaliyet düzeyi ile istihdam arasındaki ilişkiyi önemli ölçüde geçersiz hale getirdiğinden istihdam kayıpları ve işsizlik arasındaki ilişki tam olarak kurulamamaktadır. Bu nedenle yalnızca işsizlik verisi üzerinden değil geniş kapsamlı işsizlik verisi olarak ifade edilebilecek iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve istihdamdan elde ettikleri fayda düzeyi sınırlanan kısa çalışma ve nakdi ücret desteğinden faydalanan kişilerle birlikte bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Fesih Yasağı İşsizliği Gizliyor, Sonuçlarını Örtmüyor

Türkiye İşgücü Piyasasında koronavirüsün olumsuz etkilerinin önlenmesi amacıyla 17 Nisan 2020 tarihinden itibaren fesih yasağı uygulanıyor. Bu kapsamda işverenler işçilerini ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı davranış dışında hiçbir nedenle işten çıkartamıyor. Ancak işverenlere işçileri zorunlu ücretsiz izne çıkartma hakkı tanınıyor. Bu durumda işveren istediği her işçiyi ücretsiz izne gönderebiliyor. Böyle olunca işsiz sayısı artmıyor ancak işçi çalışsa bile yeterli gelir elde edememiş oluyor ya da hiç çalıştırılmıyor. Ayın tamamını ücretsiz izinde geçiren işçiler ya nakdi ücret desteği ile geçinmek zorunda kalıyor ya da kayıt dışı çalışıyor. Dolayısıyla fesih yasağı işsiz rakamını değiştirmiyor ancak işsizliğin sonuçlarını örtmüyor. Bu nedenle siyasi bir gösterge olan işsizlik oranının artmaması adına izlenen bu strateji yerine zorunlu ücretsiz izindeki kişilerin gelir kayıplarını önleyecek uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Tablo 1. Temel Ekonomik Göstergeler (En Güncel Veri)

Veri	Dönem	Değer
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	2020 II. Çeyrek	1.041.643 bin TL
Cari Kamu Harcaması	2019	1.561.252.998 bin TL
Konut Kredisi Tutarı	2020 Eylül	277.248 milyon TL
Tüketici Kredisi	2020 Eylül	664.386 milyon TL
Kredi Kartı Harcamaları	2020 Eylül	133.852 milyon TL
Kamu Bütçe Açığı	2020 Ocak – Eylül	142.15 milyon TL
Sanayi Üretim Endeksi	2020 Ağustos	123
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	2020 Ekim	%75,4
Ticari Kredi ve Kredi Kartları Harcamalar	2020 Eylül	520.504 milyon TL
Kurulan Şirket Sayısı	2020 Eylül	7.696
İhracat	2020 Eylül	16 milyar 9 milyon Dolar
İthalat	2020 Eylül	20 milyar 836 milyon Dolar
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	2020 Eylül	%76,8
Tüketici Fiyat Endeksi	2020 Eylül	%2,13 (Önceki Aya Göre Değişim)
Üretici Fiyat Endeksi	2020 Ekim	%3,55 (Önceki Aya Göre Değişim)
İşgücüne Katılma Oranı	2020 Ağustos	%50,6
İstihdam Oranı	2020 Ağustos	%43,9
İşsizlik Oranı	2020 Ağustos	%13,2